

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM FAKULTÁCIÓ

Helyi tanterv a magyar nyelvi és irodalmi fakultáció óráihoz
Felkészítés az emelt szintű magyar nyelvi és irodalmi érettségi vizsgára
11-12.évfolyam

Az alábbi helyi tanterv a négy évfolyamos gimnáziumok 11–12. évfolyamai számára készült. Heti óraszám 2 , éves óraszám 72 illetve 64 .

A magyar nyelv és irodalom fakultáció tantárgy tanítása és tanulása különösen alkalmas a társadalom közösen vallott értékeinek közvetítésére. Tartalommal tölti meg és erősíti a nyelvi és kulturális identitást, a nemzeti önazonosságot, felkelti a megnyilatkozás iránti igényt, erősíti az etikai és erkölcsi ítélőképességet, elősegíti más kultúrák megismerését. Kötelezettséget vállal a tanulók emelt szintű felkészítésére .

Célok és feladatok

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét.

Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és -alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy tudatosítsa a diákokban: a nyelv változó, fejlődő rendszer, eszközszerű használata elengedhetetlen a világról való tudás megszerzéséhez és a hatékony kifejezőképesség fejlesztéséhez. A nyelvi rendszer nem értelmezhető a beszélőtől független létező jelenségként, a nyelvi jelentés a nyelv szóbeli és írásos működése során jön létre.

Az anyanyelvi nevelés feladata, hogy fejlessze a különféle formában megjelenő (szóbeli, nyomtatott, elektronikus stb.) szövegek megértését, alkotását, a helyzetnek megfelelő kifejezés képességét, a különféle szóbeli és írásos információk célirányos és kritikus használatát, kiválasztását, újrarendezését. Feladata továbbá, hogy tudatosítsa és rendszerezze a korábban megszerzett tudást a nyelv társas, társadalmi szerepéről, a nyelv és gondolkodás viszonyáról, az anyanyelv jelenbeli és múltbeli változásairól, más nyelvekkel való azonosságairól és különbözőségeiről.

A középiskolát végzettekől elvárt nyelvi kultúra magában foglalja a beszédértés, a beszéd, a szövegértés és a szövegalkotás képességét és mindezek minőségi alkalmazását a

szóbeli és írásbeli megnyilatkozások különféle élethelyzeteiben. (Ideértve a hangzó és írott szövegek mellett az audiovizuális közlés és az információs társadalom különféle jelenségeinek ismeretét, megértését, készségi szintű gyakorlati alkalmazását.)

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a tartósan elfogadott értékekkel szerves egységben, párhuzamosan közvetíti a jelenben alakuló, változó nyelvi és irodalmi kultúrát. Értékközvetítő feladatát a magyar nyelv és irodalomtanítás akkor tölti be, ha hiteles kérdések és válaszok megfogalmazásával, motiváló befogadási, kifejezési helyzetek teremtésével reagál a diákok mindennapi életvilágára, önkifejezési, értelmezési problémáira és érzelmi-gondolati felismeréseire egyaránt.

Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, a jelen és a jövő között. A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti azonosság és különbség megfogalmazásában, tisztelésében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjenek a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye.

Az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat.

Az irodalomtanítás feladata, hogy a művészet hatása révén kreatív érzelmeket, gondolatokat, intenzív élményeket közvetítsen, a megbeszélés, a szóbeli és írásbeli szövegalkotás révén pedig az önkifejezés és a másik meghallgatásának társas élményéhez juttassa a diákokat.

Az irodalmi műveltség elsajátítása által a diákok mindenfajta szövegnek pontosabb értőivé válhatnak. Átélehetnek, megismerhetnek, sőt saját élményeiken, reflexióikon átszűrve meg is érthetnek olyan élethelyzeteket, érzelmeket, döntési szituációkat, erkölcsi dilemmákat, megoldási mintákat, magatartásformákat, értékeket, eszméket és gondolatokat, amelyek a saját életükben is érvényesíthetők. Együtt érzővé válhatnak más magatartások, életformák, szociális helyzetek, gondolatmenetek, világlátások, meggyőződések iránt.

Megtapasztalhatják és alkotó módon megismerhetik a nyelv kifejező lehetőségeit, ezáltal az anyanyelv szépsége mellett az önkifejezés, a szóbeli és írásbeli problémamegoldás átélt élményével gazdagodhatnak. Megszereshetik azt a műveltségi anyagot, amely a magyar és az európai kultúra hivatkozási alapja. Megismerhetnek más alternatívát a tömegkultúra (populáris regiszter) mellett, vagy éppen a tömegkultúra jelenségeinek differenciáltabb befogadására, alkalmazására lesznek képesek. Igényesebbé válhatnak abban, hogyan tegyenek föl kérdéseket, mennyire mélyen és pontosan fogalmazzanak meg problémákat.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. A fogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmi hozzájárulnak a tanulók lelki-érzelmi nevelődéshez. Az irodalmi olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeretet, a valóságismeretet, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgy tehát nem a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez.

Az emberi kapcsolatok mikrotörténeteinek, a kapcsolatok szociális tartalmainak érzékelése, felfogása, értékelése fejleszti a szociális érzékenységet, az irodalmi művek révén

megismert különféle alkatok, magatartásformák pedig támogatják az erkölcsi ítélőképességet. Az értékkeresés, az értékválság folyamatának megfigyelése, értelmezése módot ad az együttérzés, az önismeret és az erkölcsi tudatosság elmélyítéséhez.

A nyelvi, irodalmi tanulmányaik révén a tanulók képessé válnak annak bemutatására, másokkal való megosztására, hogyan hordozzák és fejezik ki a magyar és a világirodalom alkotói különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait. Mindez hatékonyan támogatja nyelvi és kulturális kötődések alakulását, megerősödését.

Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeretet, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákokat sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez, ezáltal is támogatva a saját életükkel, további tanulmányaikkal, pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A magyar nyelv és irodalomtanítás sajátos célja, hogy a tanulók éljenek meg, szerezzenek tapasztalatot különböző tevékenységekben, az egyéni feladatvállalásban, anyaggyűjtésben és előadásban, a kooperatív tanulás helyzeteiben (pármunkában, csoportmunkában), dramatikus játékban, különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazásában. Mindez jelentősen fejleszti tanulási képességeiket, ezáltal támogatja középiskolai tanulmányaik sikerességét is. Szövegértési és szövegalkotási tudásuk alkalmazása minden tantárgyban érvényes és alkalmazható.

A fenntarthatóságra és környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen osztályszociális érdekeltségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámszöveg, a reklámhatás kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére.

A tantárgy azzal is számol, hogy az elektronikus információhordozók, a világháló térhódításának és napi használatának közegében működik. E kihívás ugyanis jelentősen alakítja az anyanyelvi kultúrát és hat az irodalomolvasás szellemi jelentőségére. A digitális kultúrát és a hatékony önálló tanulást egyaránt fejlesztik az önálló adatgyűjtés módszerei, a könyvtári szolgáltatások, katalógusok, bibliográfiák használata mellett az internet kínálta lehetőségek alkalmazása. A tantárgy kínálja lehetőség és feladat is egyúttal a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, egyszerűbb bibliográfia, forrásjegyzék összeállítása, az információfeldolgozás, az idézés technikai szabályainak, etikai normáinak ismerete és alkalmazása. Így a magyar nyelv és irodalom kiemelt befogadó tantárgya a könyvtárhasználat tanításának.

A tanterv az érettségi kategóriáinak megfelelően tartalmazza a tananyagot (Életművek, Portrék, Látásmódok, Világirodalom, Kortárs irodalom, Színház és dráma, Irodalom és kultúra) – a tanárnak szabad kezet biztosítva az egyes anyagrészek sorrendjének megállapításához.

A fogalmi rendszer

A magyar nyelv és irodalom tantárgy révén közvetített tudás konstruálásában, a fogalmi műveltség felépítésében folyamatos tevékenység a fogalmi gondolkodás fejlesztése. Ahogyan e tanterv részletes tartalmi kidolgozása is jelzi, a magyar nyelv és irodalom műveltségterület, tantárgy is – a témakörökhöz, témákhoz rendelt fogalmak közlésével – felépítette a maga sajátos fogalomrendszerét. E fogalomrendszerben azonosíthatjuk a kulcsfogalmakat, amelyek lehetővé teszik, illetve alapul szolgálnak a nyelvi, irodalmi jelenségek, tények, mintázatba rendezéséhez. A kerettanterv nyelv- és irodalom-felfogásával összhangban a tantárgya kulcsfogalmai a következők: nyelv, nyelvi rendszer, nyelvhasználat, magyar nyelv, kommunikáció, szóbeliség és írásbeliség, beszélő, szöveg, nyelvi norma, jelentés, stílus, irodalom, irodalmiság, fikció, nyelvi konstrukció, befogadó, hatás és értelmezés, szerző, elbeszélő, lírai én, hagyomány, motívum, műnem, műfaj, esztétikai minőségek.

E kulcsfogalmakkal kapcsolatos tudás folyamatos bővítése és elmélyítése az értelmes tanulás egyik összetevője. Az egyedi fogalmi ismeretek, az egy-egy konkrét nyelvi, irodalmi témához kötődő fogalomhasználat jelentőségét is elsősorban az határozza meg, hogy elősegítik-e a kulcsfogalmak megértését, illetve megfelelő élmény- és ismeretanyagot biztosítanak-e az adaptív tudást hordozó kulcsfogalmak alkalmazni tudásához. A kulcsfogalmak tehát az adott ismeretrendszer fogalmi hálójának csomópontjait jelentik, amelyek sok más fogalommal kapcsolatba hozhatóak. A kulcsfogalmak más és más kontextusban szükségszerűen újra és újra megjelennek irodalmi alkotások, szövegek, nyelvi jelenségek, poétikai, nyelvtani és más ismeretek értelmezésekor. Képesek a tanulásban, a jelenségek leírásában először rendezetlen halmazként megjelenő konkrét fogalmakat, tényeket struktúrákká, fogalmi hálóká rendezni, így alkalmazásuk révén könnyebb értelmezni és befogadni az új információkat és tapasztalatokat is. Tipikusan ilyen például az irodalmiság kulcsfogalma, amely egyúttal magában foglalja az irodalmiság több szempontból változó jellegét is (pl. történetiségében, kultúrákhoz, befogadói rétegekhez kötődve). Mind az irodalmi, mint a nyelvi fogalmakat kulcsfogalomként összegzi a nyelvi konstrukció, amely – többek között – kapcsolódik a befogadóhoz, a hatáshoz és értelmezéshez, de beleértődik a retorika fogalomrendszere is. Kulcsfogalomként jelöli meg a tanterv a szöveget is. A nyelvi-irodalmi képzésben a szöveg jelentésmezőjének gazdagságát jelzi a vele összefüggésben álló tantervi fogalmak sűrű hálózata (vö. pl. kontextuális jelentés, szövegmondat, témahálózat, szövegtípus, előre- és visszautalás, kohézió).

A tantárgy kulcsfogalmai tehát átfogó, a tanítási-tanulási folyamatban szükségszerűen ismétlődő fogalmak. E gazdag jelentésmezővel rendelkező fogalmak jellegüknél fogva, tartalmi összetevőik révén érintkeznek is egymással. A kulcsfogalmak természetesen fokozatosan telítődnek konkrét tartalmakkal, azaz fokozatosan épül fel az a fogalmi háló, ami végül is a fogalmi műveltségben ölt/het testet. A fogalmi gondolkodás fejlesztésének természetesen nem a fogalmak definiálása a cél, hanem a megértés.

Tantárgyközi nevelés

A magyar nyelv és irodalom fakultáció tanterve érvényesíti az iskolai oktatás-nevelés közös, átfogó elveit, így részt vállal az egészségfejlesztés, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem társadalmi feladataiból.

A magyar nyelv és irodalom műveltségterület tartalmai révén magától értetődően járul hozzá a lelki-érzelmi nevelődéshez. Ez pedig különösen a pszichoszomatikus problémákra érzékeny serdülőkorban támogatja a testi-lelki egészség megőrzését, fenntartását. Az irodalmi

olvasmányok, élmények belső tartalékok is, fejlesztik az önismeret, a valóságismeret, összességükben az élet értékét sugallják. A tantárgyunk tehát nem a kevésbé a konkrét egészségfejlesztési ismeretekkel, inkább az egészségmegőrzéshez szükséges attitűdök kialakításával járulhat hozzá a mindenkori ifjú nemzedékek jóllétéhez.

A környezettudatosságra nevelés természetes terepe a szövegértő olvasás fejlesztéséhez felkínált, ebben alkalmazott szöveganyag, elsősorban az ismeretterjesztő és a dokumentum típusú szövegek feldolgozása révén. Érdemes tehát e szövegtípusok közül a környezeti hatásokkal, az ökológiával, a környezet és a társadalom viszonyával foglalkozókat előnyben részesíteni. Az érvelés, a vita tanításában-tanulásában is van motiváló ereje, ha ilyen osztálytársadalmi érdekeltségű, ugyanakkor az egyén mindennapjaiban is releváns témákat érintünk. Az irodalmi olvasmányok ember és természet sokféle viszonyát mutatják fel, ezek megbeszélése, tanulmányozása hozzásegíthet a természeti és a teremtett környezethez való tudatos viszony kialakításához.

A fogyasztóvédelemre, a kritikus fogyasztói magatartásra való nevelés természetes területe a szövegértés. Több nyelvi témakör kínál módot például a reklámszöveg, a reklámszöveg kritikus nyelvi elemzésére, az információk helyes értékelésére, a manipuláció felismerésére. Mindebben számíthatunk a tanulók önálló anyaggyűjtésére, kiselőadásaira. A tantárgyunk az öncélú, és serdülőkorban esetenként státuszértékű fogyasztás ellensúlyozására az irodalmi alkotások élményével, megbeszélésével másféle értékeket is felmutat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy alkalmas arra, hogy a kulturális fogyasztás területén is igényt teremtsen, ellensúlyt tartva a létező ifjúsági szubkulturáknak.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy a szövegértési és szövegalkotási képességek, a kulturált nyelvi magatartás fejlesztésével járul hozzá a lehetséges pályaválasztási irány megtalálásához. Az irodalmi alkotásokban fölmutatott változatos emberi életsorsok növelik a valóságismeret, több szempontból elemezhető modelleket mutatnak, hozzásegítve a diákok sokféle emberi életút, életpálya megismeréséhez és ezáltal is támogatva a pályaválasztásukkal kapcsolatos felelős döntéseiket.

A tanórai tevékenységek fent kifejtett átfogó céljait, illetve a hosszabb távon érvényesülő hatások elérését megfogalmazó célok a tanítási-tanulási folyamatban konkretizálódnak, azaz az egyes időbeli szakaszoknak (évfolyamoknak) is megvannak a maguk sajátos céljai és feladatai. E célokat fogalmazzák meg az egyes évfolyamok előtt közölt célok és feladatok, azaz fejlesztési követelmények.

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi műveltséget közvetítő órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak. Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés módjainak (a tanítás, a kiemelt fejlesztési területek eredményességének) vizsgálata. A tantárgy rendkívül változatos tanári közvetítésmódot, illetve tanulói tevékenységformákat tesz lehetővé, így a tanári értékelés eljárásai is változatosak, többféle szempontot ötvözöek lehetnek. A kerettantervben a továbbhaladás feltételei című fejezet évfolyamonként közli azokat a kiemelt képességeket, amelyekben a diákoknak fejlődést kell elérniük.

Az értékelési alkalmak (pl. évközi dolgozatok, projektmunkák, szóbeli prezentációk) megtervezése, az értékelt teljesítmények jellegének, valamint az értékelési kritériumoknak a világos, egyértelmű, következetes közlése a tanár feladata.

Az értékelés jellegét, tartalmi kritériumait alapvetően meghatározza, hogy fejlesztő vagy szummatív (összegző, egy-egy folyamatot lezáró) típusú értékelésről van-e szó. A

tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. E folyamatos értékelői magatartás egyik lehetősége a fejlesztő értékelés, amely ígéretes eljárás a tanulók motiválására, önismeretük, feladattudatuk erősítésére. A fejlesztő értékelés általában személyre szóló, ugyanakkor tárgyyszerű, hiszen az adott tanulói teljesítmény konkrét összetevőre (erényei, hiányosságaira, a továbblépés lehetőségire) összpontosít. Formája gyakran szóbeli kommentár, a tanuló teljesítményeihez fűzött írásos megjegyzés. „Üzenete” tehát nem a minősítés, hanem a tanuló fejlődésének segítése. Hatásának érvényesülésében fontos a következetes, érzelmileg elfogadó, bátorító tanári hozzáállás.

Az értékelés főbb szempontjai

A tanuló milyen mértékben értette meg és sajátította el a tananyag tartalmakat (pl. ismereteket, fogalmakat, összefüggéseket, szövegfeldolgozási eljárásokat, memoritereket, nyelvi normákat).

Mennyire funkcionálisan, illetve mennyire önállóan tudja a fent részletezett tananyag tartalmakat alkalmazni feladathelyzetben, problémamegoldásban, kérdésfeltevésben, érvelés során, reflexió megfogalmazásában, állásfoglalás kialakításában

Mennyire és milyen minőségben képes önálló kifejtésre (pl. a tanult, megértett fogalmak indokolt, önálló használatára; különféle elemzési, értelmezési eljárások alkalmazására; következtések, értelmezések indoklására; érvek felkutatására és rendszerezésére; véleményének megfogalmazására szóban és írásban, különböző műfajokban (pl. hozzászólás, kiselőadás, kommentár, elemzés, magyarázat, kifejtés, értekezés).

Milyen mértékben és hogyan vesz részt a közös tanulási folyamatban (csoportmunkában, projektmunkában, múzeumi és könyvtári órákon, közös értékelésben, vitákban, értelmezésekben, drámajátékokban)

A feladathelyzettel és magával a feladattal összhangban lévő konkrét értékelési kritériumok (pl. a tartalmi kifejtés minősége, megfelelő szókinész, szóhasználat, világos szerkezet, helytálló megállapítás, helyesírás, szöveghű előadás) megállapítása és előzetes közlése általában növeli a követelmények elfogadását, így az értékelés hitelességét is.

A tanulói teljesítmények értékelésének lehetőségei

A tanulók teljesítményének osztályzattal történő értékelése a tanórai tanulói tevékenységek szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet, így például:

- szövegek, jelenségek, problémák írásbeli vagy szóbeli kifejtése, értelmezése adott témakörben adott vagy önállóan választott szempont alapján;
- írásbeli vagy szóbeli beszámoló (olvasónapló, műsorrészlet) egy-egy témakörben a megadott szempontok, vagy önálló gyűjtés alapján;
- kiselőadás, önálló anyaggyűjtés előadása (adott és/vagy a tanuló által választott szempontokkal, adott időkeretben);
- szituációs játékok (történetek, jelenetek, improvizációk) eljátszása;
- vitaszituációkban való részvétel;
- művek, műrészletek (memoriterek) előadása;
- évközi dolgozatok megírása meghatározott szempontok alapján (például az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége, a fogalomhasználat minősége) minősítés céljából;
- tematikus, témazáró feladatsorok, amelyek átfogó ismeretekre és képességekre irányulnak, a minősítés és a tanári folyamat kontrollja céljából;

- projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése;
- belső és külső vizsgák, amelyek a művelődési anyag súlyponti szempontjait és követelményrendszerét mérik, az ellenőrzés, a minősítés és a tanítási kontroll céljából.

A tanári értékelés mellett a középiskolában más hatékony formák is érvényesíthetőek, így a tanulók önértékelése (pl. a saját kiselőadásáé, fogalmazásáé). A diáktársak is felléphetnek az értékelő szerepében: pl. a disputa-programban, szituációs játékok, kifejező szövegmondás értékelésében.

A fakultációs képzés célja a tanulók emelt szintű érettségi vizsgára történő felkészítése, az alapórákban az alapvetően a középszintű vizsgára való felkészülés során megszerzett ismeretek elmélyítése és az emelt szintű érettségi vizsga követelményeinek megfelelő kibővítése, a vizsga eredményes letételéhez szükséges kompetenciák **az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendeletben előírt témaköröknek megfelelően.**

A középiskolai emelt szintű érettségire felkészítő *tanítás* az általános iskolai ismeretekre, a középiskolai középszintű érettségi vizsgára felkészítő képzésre alapoz .

| Tantárgy | Éves óraszámok évfolyamonként | | | | | |
|-------------------------------------|-------------------------------|----|----|-----|-----|-----|
| | 7. | 8. | 9. | 10. | 11. | 12. |
| Magyar nyelv és irodalom fakultáció | — | — | — | — | 72 | 64 |

1. Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom fakultáció, mint választott tantárgy célját nehéz teljes csoportokra egységesen megjelölni. Az iskola oldaláról, hivatalosan kitűzött célja a tanulók felkészítése az emelt szintű érettségi vizsgára. Ezzel szembe a gyakorlatban (egyelőre) a fakultációra jelentkező diákok igen kis része tesz emelt szintű vizsgát. (Ezt persze sokan még nem döntenek el a fakultációválasztáskor, csak a 12. évfolyam 2. félévének elején.) A legtöbb diák választását a tantárgy iránti érdeklődés, illetve a minél sikeresebb középszintű érettségi vizsga szándéka határozza meg, ezért jelentkeznek a képzésre.

Fontos tényező továbbá, hogy a diákok nem csak eltérő érdeklődéssel, motivációval, de általában több osztályból, eltérő előképzettséggel érkeznek a csoportba. Emiatt a 11. évfolyam elején nem elhanyagolható feladat a diákok képzettségének, felkészültségének megismerése, felmérése, és egy szintre hozásának megkezdése. Továbbá abból adódóan, hogy a diákok több osztályból érkeznek, a tanár pedig a gyakorlat szerint többnyire korábban legalábbis egy részüket nem tanította, ugyanebben a szakaszban kell kialakítani a közös munka, a csoporton belüli (órai és tanórán kívüli) hatékony kommunikáció formáit, feltételeit a kijelölt témakörök feldolgozása mellett.

A tantervben a munkavégzés az önálló tanulói tevékenységre és kooperációra építjük. Az önálló tevékenységek között hangsúlyos a tanórán kívüli munkavégzés (órai bemutatók, előkészítése, önálló felkészülés egy-egy témából, bemutatók, tablók készítése, önálló szövegalkotás), és az

önálló produktumok létrehozása. Fontosnak tartjuk a kooperációra való hajlandóság kialakítását és a kooperációt lehetővé szemlélet formálását, illetve képességek fejlesztését mint a későbbiekben az életben, a munkában való érvényesülés egyik döntő tényezőjét. A oktatási folyamat jellemzője továbbá az oktatási projekt mint munkaforma és a kooperatív munkaformák összekapcsolása, illetve az ezekben rejlő motivációs lehetőségek felhasználása.

2. Kulcskompetenciák

A fejlesztendő kulcskompetenciák megegyeznek az érettségi vizsgakövetelményekben Szövegértés, Írásbeli szövegalkotás. Beszéd, szóbeli szövegalkotás, Fogalomhasználat címek alatt meghatározott kompetenciákkal. (L. <http://www.oh.gov.hu/> Érettségi vizsgák

letolt/okev/doc/erettségi_40_2002_201001/magyar_nyelv_es_irodalom_vk_2010.pdf) Ezek közül kiemelten kezeljük a csak emelt szinten elvárt kompetenciák (4.4., 4.5.) fejlesztését.

3. Kiemelt fejlesztési feladatok

A képzés végső, tartalmi célja az irodalomolvasási attitűd, a tudatos olvasóvá illetve nyelvhasználóvá formálás. Irodalmi szempontból kiemelten fontos feladat az irodalomtörténeti és a tematikus, motivikus irodalmi megközelítés egymás mellett futtatása, ezáltal a tanulók szemléletének nyitottá, formálása, az önálló befogadás képességének fejlesztése. Ennek része a vizsgakövetelményekben az ismeretkörök között a 2.2., Értelmezési szintek, megközelítések pontban emelt és középszintre meghatározott témakörök áttekintése. A tudatos nyelvhasználóvá formálódás szempontjából elsősorban a vizsgakövetelmények nyelvi ismeretkörei között emelt szintre meghatározott témák, illetve az azok háttérben megjelenő szemlélet megismerése bír döntő fontossággal.

Kiemelt fejlesztési feladat továbbá az önálló ismeretszerzés, megismerés képességének fejlesztése, a kommunikáció központú, illetve tevékenységcentrikus oktatási folyamat feltételeinek és formáinak megteremtése, fenntartása.

11. évfolyam

Belépő tevékenységformák

| Témakörök (óraszám) | Tartalom | Tevékenységek |
|--|--|---|
| Az antikvitás irodalma mint irodalmi, társ- és képzőművészeti kód és | A korszak irodalmának áttekintése (ismétlés) Hasonlóságok, párhuzamosságok, | Műveket összekötő motivikus összefüggések |

| | | |
|---|--|---|
| <p>asszociációs bázis</p> <p>(7)</p> | <p>a felidézés különböző formái illetve tudatos eltérések, anakronizmusok az antikvitáshoz kapcsolható művekben (irodalom, társművészetek, képzőművészet). Archetípusok, archetipikus helyzetek, (motívumok, témák az antikvitáshoz kapcsolható művekben (irodalom, társművészetek, képzőművészet; pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makrokozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).</p> | <p>felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése</p> <p>Egy-egy szépirodalmi mű motívumainak továbbélése - bizonyítás példákkal.</p> <p>Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.</p> |
| <p>A Biblia mint irodalmi, társ- és képzőművészeti kód és asszociációs bázis</p> <p>(7)</p> | <p>A bibliai irodalom jellemzőinek (műfajok, fogalmak stb.) áttekintése (ismétlés) Hasonlóságok, párhuzamosságok, a felidézés különböző formái illetve tudatos eltérések, anakronizmusok a Bibliához kapcsolható művekben (irodalom, társművészetek, képzőművészet). Archetípusok, archetipikus helyzetek, (motívumok, témák a Bibliához kapcsolható művekben (irodalom, társművészetek, képzőművészet; pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makrokozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).</p> | <p>Műveket összekötő motivikus összefüggések felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése</p> <p>Egy-egy szépirodalmi mű motívumainak továbbélése - bizonyítás példákkal.</p> <p>Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.</p> |
| <p>Ember és nyelv, kommunikáció</p> | <p>A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer.</p> | <p>A nyelvi változás különböző (diakron, szinkron) formáinak és</p> |

| | | |
|--|--|--|
| (9) | Társadalmak és kultúrák jelrendszereinek történeti eltérései (egy-két jelenség, példa — a folklór, az utca, az elektronikus kommunikáció jelrendszere). | összefüggéseinek bemutatása példákkal. A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkénti eltéréseinek bemutatása példák alapján. A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció különbségeinek felismerése és összehasonlítása. |
| Világirodalom, a magyar és a világirodalom története (22) | Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, avantgárd és a 20. század első fele — a tanult ismeretek felelevenítése, mélyítése, kiegészítése Jellegzetes, valamely stílustörténeti, eszmetörténeti jellemzőt felmutató művek a korszakok irodalmából. Azonos műfajba tartozó művek feldolgozása a korszakok irodalmából. | Korszakonként legalább két-két mű bemutatása. Művek értelmezése - pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások, a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata. Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változásának bemutatása hosszabb-rövidebb történeti folyamatban |
| A magyar nyelv története (9) | Az ősmagyar, az ómagyar, középmagyar korszak, az újmagyar kor. A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, | A nyelvtörténeti korszakokat jellemző változások néhány példája a hangrendszerből, a |

| | | |
|---|---|--|
| | <p>jövevénytörzsek, nemzetközi műveltségű szavak, idegen szavak. Az egységes írott nyelvi norma kialakulása.</p> <p>A nyelvművelés szerepe az új nyelvi fejlemények, jelenségek értelmezésében</p> | <p>nyelvtani rendszerből; a nyelvtörténeti korszakok bemutatása.</p> <p>Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggésének feltárása, anyagi és szellemi műveltség megjelenése a szókészletben - néhány példával.</p> <p>Néhány szöveg bemutatása a régi magyar irodalom köréből (pl. Pázmány Péter, Mikes Kelemen).</p> <p>A mai nyelvműveléshez kapcsolódó kérdések problémacentrikus, árnyalt bemutatása választott nyelvi anyag tükrében.</p> |
| <p>Az irodalom határterületei (9)</p> | <p>„Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája a megismert korszakokban és a kortárs irodalomban.</p> <p>Irodalmi alkotások megjelenítése más művészeti ágakban, médiumokon (színház, film, internet stb.)</p> <p>Irodalmi témák, motívumok, az irodalomban is kifejezésre jutó tartalmak megjelenítése más kifejezési formákban (dalszöveg, képregény, film stb.)</p> | <p>„Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának bemutatása egy korszakban.</p> <p>Egy irodalmi alkotás összevetése más művészeti ágban, médiumon való megjelenítésével.</p> |
| <p>A nyelvi szintek (7)</p> | <p>A tanult leíró nyelvtani ismeretek felidézése, rendszerezése, kiegészítése.</p> <p>Leíró grammatikai modellek a magyar nyelvi rendszer</p> | <p>A magyar nyelvi rendszer bemutatása valamely leíró modell alapján vagy modellek összevetésével.</p> |

| | | |
|-----------------------------|----------------|--|
| | értelmezésére. | |
| Év végi rendszerezés (2) | | |

Továbbhaladás feltételei

A tanult korszakok, művek, alkotói portrék alapos ismerete

Jártasság a témakörökhöz rendelt tevékenységekben.

Legalább három, valamely témakörhöz rendelhető önálló produktum a tanév során.

Aktív részvétel csoportos, kooperatív munkavégzésben, oktatási projektek végrehajtásában.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének hagyományos formái (írásbeli számonkérés, szóbeli felelet) mellett jelentős szerepet kap az egyéni és csoportos munkaformákban mutatott teljesítmény, illetve az így létrehozott produktumok értékelése. Az értékelés nem szorítkozik kizárólag az érdemjegyek adására, számos más formáját is alkalmazzuk (pl. tanári visszajelzés, megbeszélés, kérdések, rávezetés, tanulói önértékelés, a társak értékelése, csoportmegbeszélés, portfólió, feljegyzések — írásos visszajelzés —, tanulói naplók stb.).

A kerettanterv feldolgozásához ajánlott szakirodalom, eszközlista:

A tanulók által használt nyelvi és irodalmi tankönyvek, szöveggyűjtemények.

Az önálló kutatáshoz, munkavégzéshez ajánlható kézikönyvek, monográfiák, szótárak stb., illetve internetes oldalak (pl. PIM, Irodalmi akadémia, MEK stb.).

Javaslatok az adott anyagrész epochális feldolgozására:

Az egyes témakörök, illetve azok belső egységei (l. a tanmenetet) feldolgozhatók epochálisan. Ehhez időnként szükséges lehet az óraszámkeretek módosítása. Az epochális feldolgozás lehetőségét a munkaformák változatossága, a modulszerkezet, illetve a tanulói aktivitásra és kooperációra épített tanulószervezés biztosítja.

12. évfolyam

Belépő tevékenységformák

| Témakörök (óraszám) | Tartalom | Tevékenységek |
|--|---|--|
| Világirodalom, a magyar és a világirodalom története (13) | <p>A 20. század második fele és a kortárs irodalom — a tanult ismeretek felelevenítése, mélyítése, kiegészítése</p> <p>Jellegzetes, valamely stílustörténeti, eszmetörténeti jellemzőt felmutató művek a korszakok irodalmából.</p> <p>Azonos műfajba tartozó művek feldolgozása a korszakok irodalmából.</p> | <p>Korszakonként legalább két-két mű bemutatása. Művek értelmezése - pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások, a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata.</p> <p>Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változásának bemutatása hosszabb-</p> |

| | | |
|---|--|--|
| | | rövidebb történeti folyamatban |
| Nyelv és társadalom (9) | A tanult nyelvi ismeretek felidézése, rendszerezése, kiegészítése. A rétegnyelvi szótárak | Legalább egy nyelvjárástípus főbb jellemzői. A nyelvi rétegződés példáinak bemutatása a mai magyar nyelvben |
| Irodalomtörténeti rendszerezés (9) | Magyar irodalom- /művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője. Azonosság és változás az irodalomban (pl. kifejezésmódok, témák, hőstípusok változásai; irányzatok, programok). | Az irodalom, az irodalmiság történetileg változó hagyományának bemutatása néhány példával. |
| Stílus és jelentés; a retorika alapjai (10) | A tanult nyelvi ismeretek felidézése, rendszerezése, kiegészítése. A jelentés fogalmi megközelítései: szóelemek (grammatikai jelentés), lexémák (szótári szavak), szószerkezetek (grammatikai viszonyok) jelentése, állandósult szókapcsolatok, szóértékű nyelvi elemek jelentésviszonyai. Nyelv, beszéd, szöveg és stílus összefüggése, a stílusérték fogalma, a konnotatív és a denotatív jelentéssel összefüggésben is. A szójelentés változásai. Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása. | Stílusvariánsok nyelvi-nyelvtani elemzése és alkalmazása. Hangzó szövegek elemzése, összehasonlítása. A jelentésrétegek feltárása, megfogalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben (aktuális tagolás, új közlések, implikációk, kontextusok stb. |
| Az emelt és középszintű tételek áttekintése (20) | Felkészülés az emelt illetve a középszintű vizsga adott évben meghirdetett szóbeli tételeiből. | Tételkidolgozás, bemutató |
| Év végi rendszerezés (3) | | |

Továbbhaladás feltételei

A tanult korszakok, művek, alkotói portrék alapos ismerete

Jártasság a témakörhöz rendelt tevékenységekben.

Legalább három, valamely témakörhöz rendelhető önálló produktum a tanév során.

Aktív részvétel csoportos, kooperatív munkavégzésben, oktatási projektek végrehajtásában.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének hagyományos formái (írásbeli számonkérés, szóbeli felelet) mellett jelentős szerepet kap az egyéni és csoportos munkaformákban mutatott teljesítmény, illetve az így létrehozott produktumok értékelése. Az értékelés nem szorítkozik kizárólag az érdemjegyek adására, számos más formáját is alkalmazzuk (pl. tanári visszajelzés, megbeszélés, kérdések, rávezetés, tanulói önértékelés, a társak értékelése, csoportmegbeszélés, portfólió, feljegyzések — írásos visszajelzés —, tanulói naplók stb.).

A kerettanterv feldolgozásához ajánlott szakirodalom, eszközlista:

A tanulók által használt nyelvi és irodalmi tankönyvek, szöveggyűjtemények.

Az önálló kutatáshoz, munkavégzéshez ajánlható kézikönyvek, monográfiák, szótárak stb., illetve internetes oldalak (pl. PIM, Irodalmi akadémia, MEK stb.).

Javaslatok az adott anyag rész epochális feldolgozására:

Az egyes témakörök, illetve azok belső egységei (l. a tanmenetet) feldolgozhatók epochálisan. Ehhez időnként szükséges lehet az óraszámkeretek módosítása. Az epochális feldolgozás lehetőségét a munkaformák változatossága, a modulszerkezet, illetve a tanulói aktivitásra és kooperációra épített tanulásszervezés biztosítja.

11. évfolyam Évi 72 óra (heti 2 óra)

| Óra | Tematikai egység, fejlesztési követelmény |
|------------|--|
| 1. | Szövegértési felmérő |
| 2. | Fogalmazási felmérő |
| 3. | Magyar nyelvi felmérő |
| 4. | Magyar irodalmi felmérő |
| 5. | Kommunikáció |

| | |
|-----|--|
| 6. | Kommunikáció |
| 7. | Szövegértési gyakorlatok a Kommunikáció témakörből |
| 8. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a betűrend) |
| 9. | Irodalmi témakör: Életművek |
| 10. | Irodalmi témakör: Életművek |
| 11. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 12. | Szöbéli feleletek a Kommunikáció és az irodalmi témakörből |
| 13. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a szótárhasználat) |
| 14. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: a szövegszerkesztés menete |
| 15. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: a szövegszerkesztés menete |
| 16. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: a szövegszerkesztés menete |
| 17. | A nyelvi szintek |
| 18. | A nyelvi szintek |
| 19. | Szövegértési gyakorlatok A nyelvi szintek témakörből |
| 20. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a kiejtés szerinti írásmód) |
| 21. | Irodalmi témakör: Életművek |
| 22. | Irodalmi témakör: Életművek |
| 23. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 24. | Szöbéli feleletek A nyelvi szintek és az irodalmi témakörből |
| 25. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a szóelemző írásmód) |
| 26. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok |
| 27. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok |
| 28. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok |
| 29. | A szöveg |
| 30. | A szöveg |
| 31. | Szövegértési gyakorlatok A szöveg témakörből |
| 32. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a hagyományos írásmód) |
| 33. | Irodalmi témakör: Portrék |
| 34. | Irodalmi témakör: Portrék |
| 35. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 36. | Szöbéli feleletek A szöveg és az irodalmi témakörből |
| 37. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: az egyszerűsítő írásmód) |
| 38. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: műelemző esszé |
| 39. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: műelemző esszé |
| 40. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: műelemző esszé |
| 41. | A retorika alapjai |
| 42. | A retorika alapjai |
| 43. | Szövegértési gyakorlatok A retorika alapjai témakörből |
| 44. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a különírás és az egybeírás) |
| 45. | Irodalmi témakör: Látásmódok |
| 46. | Irodalmi témakör: Látásmódok |
| 47. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 48. | Szöbéli feleletek A retorika alapjai és az irodalmi témakörből |
| 49. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a különírás és az egybeírás) |
| 50. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás |
| 51. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás |
| 52. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás |
| 53. | Stílus és jelentés |
| 54. | Stílus és jelentés |
| 55. | Szövegértési gyakorlatok a Stílus és jelentés témakörből |
| 56. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a kezdőbetű) |
| 57. | Irodalmi témakör: Színház- és drámatörténet |
| 58. | Irodalmi témakör: Színház- és drámatörténet |
| 59. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 60. | Szöbéli feleletek a Stílus és jelentés és az irodalmi témakörből |
| 61. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írjam?: a kezdőbetű) |
| 62. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: összehasonlító elemzés |
| 63. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: összehasonlító elemzés |

| | |
|-----|--|
| 64. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: összehasonlító elemzés |
| 65. | Próbaérettségi (műveltségi feladatsor) |
| 66. | Próbaérettségi (műveltségi feladatsor) |
| 67. | Próbaérettségi (fogalmazás) |
| 68. | Próbaérettségi (fogalmazás) |
| 69. | Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet) |
| 70. | Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet) |
| 71. | Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet) |
| 72. | Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet) |

12. évfolyam
Évi 64 óra (heti 2 óra)

| Óra | Tematikai egység ,fejlesztési követelmény |
|-----|--|
| 1. | Szövegértési felmérő |
| 2. | Szövegértési felmérő |
| 3. | Fogalmazási felmérő |
| 4. | Fogalmazási felmérő |
| 5. | Magyar nyelvi felmérő |
| 6. | Magyar nyelvi felmérő |
| 7. | Magyar irodalmi felmérő |
| 8. | Magyar irodalmi felmérő |
| 9. | Ember és nyelv |
| 10. | Ember és nyelv |
| 11. | Szövegértési gyakorlatok az Ember és nyelv témakörből |
| 12. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írom?: az idegen szavak) |
| 13. | Irodalmi témakör: Világirodalom |
| 14. | Irodalmi témakör: Világirodalom |
| 15. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 16. | Szövegi feleletek az Ember és nyelv és az irodalmi témakörből |
| 17. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írom?: az elválasztás) |
| 18. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok |
| 19. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok |
| 20. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: gyakorlati írásbeli szövegtípusok |
| 21. | A magyar nyelv története |
| 22. | A magyar nyelv története |
| 23. | Szövegértési gyakorlatok A magyar nyelv története témakörből |
| 24. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írom?: az írásjelek) |
| 25. | Irodalmi témakör: A kortárs irodalomból |
| 26. | Irodalmi témakör: A kortárs irodalomból |
| 27. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 28. | Szövegi feleletek A magyar nyelv története és az irodalmi témakörből |
| 29. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írom?: a kelezés és a rövidítések) |
| 30. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás |
| 31. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás |
| 32. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: érvelő fogalmazás |
| 33. | Nyelv és társadalom |
| 34. | Nyelv és társadalom |
| 35. | Szövegértési gyakorlatok a Nyelv és társadalom témakörből |
| 36. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írom?: komplex hibajavítás) |
| 37. | Irodalmi témakör: Az irodalom határterületei |
| 38. | Irodalmi témakör: Az irodalom határterületei |
| 39. | Szövegértési gyakorlatok az irodalmi témakörből |
| 40. | Szövegi feleletek a Nyelv és társadalom és az irodalmi témakörből |
| 41. | Helyesírási gyakorlatok (Hogyan írom?: stílus és helyesírás) |
| 42. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: esszé |
| 43. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: esszé |
| 44. | Írásbeli fogalmazási gyakorlatok: esszé |
| 45. | Próbaérettségi (szövegértési feladatsor) |
| 46. | Próbaérettségi (szövegértési feladatsor) |
| 47. | Próbaérettségi (műveltségi feladatsor) |
| 48. | Próbaérettségi (műveltségi feladatsor) |
| 49. | Próbaérettségi (fogalmazás) |
| 50. | Próbaérettségi (fogalmazás) |
| 51. | Próbaérettségi (szövegi magyar nyelvi felelet) |
| 52. | Próbaérettségi (szövegi magyar nyelvi felelet) |
| 53. | Próbaérettségi (szövegi irodalmi felelet) |
| 54. | Próbaérettségi (szövegi irodalmi felelet) |

| | |
|-----|--|
| 55. | Próbaérettségi (szövegértési feladatsor) |
| 56. | Próbaérettségi (szövegértési feladatsor) |
| 57. | Próbaérettségi (műveltségi feladatsor) |
| 58. | Próbaérettségi (műveltségi feladatsor) |
| 59. | Próbaérettségi (fogalmazás) |
| 60. | Próbaérettségi (fogalmazás) |
| 61. | Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet) |
| 62. | Próbaérettségi (szóbeli magyar nyelvi felelet) |
| 63. | Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet) |
| 64. | Próbaérettségi (szóbeli irodalmi felelet) |

Alaptankönyv:

Antalné Szabó Ágnes–Hódi Gyuláné–Raátz Judit: *Magyar nyelv és irodalom. Érettségi feladatgyűjtemény.* Nemzeti Tankönyvkiadó 2005.

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Tankönyv a 11–12. évfolyam számára.* Készülünk az érettségire. Nemzeti Tankönyvkiadó, 140–180. oldal (tételvázlatok, szövegértési gyakorlatok)

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Munkafüzet a 12. évfolyam számára.* Készülünk az érettségire. Nemzeti Tankönyvkiadó, 89–144. oldal

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Feladatlap a 12. évfolyam számára.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 15–30. oldal

Ajánlott irodalom a szövegértési és fogalmazási gyakorlatokhoz, továbbá a magyar nyelvi témakörökhöz:

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció 5–12. osztály. Tankönyvek, munkafüzetek, feladatlapok.* Nemzeti Tankönyvkiadó

Langer Katalin–Raátz Judit: *Üzleti kommunikáció.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 1999.

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Feladatgyűjtemény. Leíró magyar nyelvtan* (hangok, szóelemek, szóalkotásmódok, szavak, szókincs, szó szerkezetek, mondatok). Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció. Feladatgyűjtemény. Szövegértés és szövegalkotás* (a kommunikáció alapjai, szövegértés, szövegalkotás). Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.

Fogalmazáscímek:

Antalné Szabó Ágnes–Raátz Judit: *Magyar nyelv és kommunikáció 5–12. évfolyam. Tanári kézikönyvek.* Nemzeti Tankönyvkiadó

Ajánlott irodalom a helyesírás folyamatos órai és otthoni gyakorlásához:

Antalné Szabó Ágnes: *Hogyan írjam?* Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.

Antalné Szabó Ágnes: *Írás – kultúra – felelősség. Simonyi Zsigmond helyesírási verseny 2000–2001.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001. (helyesírási feladatlapok, tollbamondásszövegek)

Antalné Szabó Ágnes: *Helyesírásunk öröksége. Simonyi Zsigmond helyesírási verseny 2002–2003.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004. (helyesírási feladatlapok, tollbamondásszövegek)

Antalné Szabó Ágnes: *Helyesírási tudáspróbák. Simonyi Zsigmond helyesírási verseny 2003–2005.* Nemzeti Tankönyvkiadó, 2005. (helyesírási feladatlapok, tollbamondásszövegek)